

Kolesnik Olga,

researcher of Dnipropetrovsk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education

PHILOSOPHICAL-EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY OF NETWORK MANAGEMENT OF EDUCATION PARADIGM

Defining features of the research methodology of network management of education paradigm is the main subject of the article. First of all, we are talking about the need to adapt existing methodologies such as synergistic, systems analysis, activity approach, philosophical hermeneutic methodology. Their use requires consideration of social and cultural characteristics of network-information society and its education sector. The main reason for adaptation of methodologies is consideration of educational networking features, including horizontal interaction between actors in the educational process of combining resources for joint problem solving. Methodologies should also be put in the context of socio-cultural interaction between the content of modern and postmodern management practices to identify the peculiarities of the latter. Adapted methodologies make it possible to explore network management paradigm as polyarchical alternative of directive-administrative management of education.

Keywords: network management; network education; philosophy of science; methodology.

REFERENCES

1. Davydova N. N., Fedorov V. A. (2012), Managing the development of educational institutions on the basis of a network approach, *Journal of Education of Bashkortostan*, № 4, pp. 15-23 (rus).
2. Dorozhkin Ye. M., Davydova N. N. (2013), Development of educational institutions in the networking, *Higher Education in Russia*, № 11, pp. 11-17 (rus).
3. Karakozov S. D., Mitrofanov K. G. (2011), Network organization of education: trends and prospects, *The world of science, culture and education*, № 4, pp. 180-182 (rus).
4. Petrov N. I. (2012), Management strategies in a situation of culture post liberalization, *Bulletin of the Saratov State Socio-Economic University*, № 1 (40), pp. 194-197 (rus).
5. Chumakov A. S. (2013), Management of Information-educational complex in education sphere, *Modern problems of science and education*, № 6, pp. 411-417 (rus).
6. Shevchuk O., Holobutsky O. (2001), Information Society: to be or not to be, Atlas UMS, Kyiv, 104 p. (ukr).
7. Barabasi A.-L. (2002), LINKED: The New Science of Networks, Perseus Publishing, Cambridge, Massachusetts, 186 p. (engl).
8. Castels M. (1996), The Rise of the Network Society (The Information Age: Economy, Society and Culture. Vol. I), Blackwell Publishing, Cambridge, MA; Oxford, UK, 348 p. (engl).

© Колеснік Ольга

Надійшла до редакції 27.02.2014

УДК [111.12:164.02]:141.7

КОНОВАЛ ВОЛОДИМИР,

аспірант кафедри філософії Львівського національного університету ім. І. Франка

СЕМІОЗ У ФОРМУВАННІ ЖИТТЄСВІТУ

У статті розглянуто підходи до визначення семіозу, його функцій та ролі на різних рівнях існування суцього. Прояснена роль структури знака в семіозі. Проаналізовано підходи до розрізнення меж семіозу. Досліджено особливу роль мови в диференціації антропосеміозу щодо інших типів семіозу. Виявлено зв'язок Umwelt'у та життєсвіту, а також указано на їхні суттєві відмінності. Досліджено евристичний потенціал інтерпретації концепту "бриколажу" як ментального семіозу. Указано на зв'язок між семіозом, життєсвітом та суспільством. Запропоновано погляд на суспільство як на "соціосеміоз".

Ключові слова: семіоз; життєсвіт; Umwelt; семіосфера; бриколаж; соціосеміоз; соціальна семіотика.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Філософія ХХ століття значною мірою перебувала під знаком пошуку альтернативи метафізиці та метафізичним нарративам. Ю. Габермас означив цей перехід від метафізичного мислення до постметафізичного як перехід від філософії свідомості до філософії мови. На базі останньої виникають такі феномени, як структуралізм та

постструктуралізм, теорія мовленнєвих актів, комунікативна філософія та ін., покликані "духом часу" розв'язувати фундаментальні інтелектуальні й практичні проблеми. Власне, цей мовний поворот знаменував собою новий "коперніканський поворот", коли дослідження мислення, свідомості, опосередковується дослідженням засобів їх вираження. Тому, якщо семіологія Ф. де

Сосюра бачила аналогію функціонування мислення з мовою та шукала мовні структури у культурі, то семіотика зорієнтувала свої потуги на знаковому принципі функціонування мислення та ролі семіозу в живому як такому.

Поняття семіозу набуло своєї виразності в другій половині ХХ століття завдяки працям Ч. Моріса, Т. Себеока, Ю. Лотмана, Дж. Ділі, К. Кула, Є. Гофмеєра, М. Холідея, Б. Ходжа, Г. Креса та ін. Т. Себеок, К. Кул, Є. Гофмеєр розглядають семіоз у контексті функціонування живих організмів та біосеміотики. Дж. Ділі розглядає також дію знаків в іншій формі поза живими організмами - на рівні неживої природи. У працях Б. Ходжа і Г. Креса семіоз розглядається з точки зору його соціального здійснення. Ю. Лотман акцентує увагу на культурному вимірі семіозу.

Метою статті є дослідження аспектів семіозу в різних його проявах, а головне щодо його основоположного впливу на життєсвіт.

Виклад основного матеріалу. Ч. Пірс та Ч. Моріс виділяють у семіотиці три рівні дослідження: семантику - відношення знака до об'єкта, синтактику - відношення знаків між собою та прагматику - відношення знака до суб'єкта. Ці три рівні семіозу, з одного боку, неминуче переплетені, а з іншого - мають свої особливості протікання. Тому при аналізі конкретної семіотичної ситуації можна акцентувати на різних рівнях одного й того самого процесу - на його формальній стороні, семантичній та прагматичній. Зважаючи на потребу аналізу семіозу щодо його видової, соціальної та життєсвітної функції, зосередимо увагу на прагматичній стороні.

Семіоз зазвичай визначають як "чинність знаків" (action of signs), де знак виконує опосередковуючу роль. Наголос на дії знаків має щонайменше три наслідки: знаки постійно перебувають у процесі інтерпретації (мають наслідки й результати дії); знаки з необхідністю перебувають у відношенні між собою; знака, відстороненого від семіозу, не може існувати. Ці три аспекти вказують на те, що семіоз є динамічним процесом. Він стосується взаємодії елементів структури знака. Через сигніфікацію (позначення) об'єкти влітають в досвід і стають предметом семіозу. Останній, отже, стосується того, що виступає як знак, і того, що чого цей знак відсилає. Третім найсуттєвішим елементом семіозу виступає інтерпретант. Знак діє як знак, тобто опосередковує, лише будучи інтерпретованим як знак [9, с. 222]. Інтерпретант виступає в семіозі концептуалізацією одного знака в іншому, а завдяки безконечності цього процесу сам семіоз є нескінченним. Ідея нескінченності семіозу стала продуктивною у філософії другої половини ХХ ст. Зокрема, у семіотиці У. Еко, у комунікативній філософії К.-О. Апеля та Ю. Габермаса, де філософи ідентифікують безконечний семіоз з ідеальною "безмежною інтерпретативною спільнотою", та в деконструктивізмі Ж. Дерріда.

Дж. Ділі пропонує власну схему рівнів семіозу [2, с. 68]. Найзагальніші форми - біосеміоз та фізіосеміоз. Біосеміоз складається з антропосеміозу, зоосеміозу, фітосеміозу (дослідження дії знаків на рівні рослинного світу). Кожний із рівнів семіозу утворює відповідну галузь досліджень у межах загальної доктрини знаків, наприклад, зоосеміотику чи фітосеміотику. Подальше членування залежно від особливостей протікання семіозу можливе, наприклад, на етносеміотику, семіотику архітектури чи навіть екзистенційну семіотику (Е. Тарасті) тощо.

Біосеміотика має свої підстави у виявленні біологіч-

ними науками різних типів комунікації у сфері живого: від ДНК до вигуків тварин (Є. Гофмеєр, К. Кул, М. Барб'єрі, П. Бюас). Наприклад, Ю. С. Степанов пише про етологію, яка займається дослідженням поведінки тварин. Відомо, що для тварин властива вроджена здатність до розпізнавання об'єктів, важливих для існування їх самих та виду. У модусах "небезпеки", "нейтральності" чи "потреби" тварини визначають ворога, їжу, особину іншої статі та ін. [12, с. 312]. Т. Себеок слідом за Я. фон Ойксколем пише: "ніщо не існує для жодного організму поза його бульбашкоподібним приватним видосвітом [Umwelt], невідчутного для спостерігача ззовні", але який виражає себе в знаках [14, с. 86]. Umwelt, за Т. Себеоком, - це здатність виду по-особливому створювати та схоплювати специфічні типи моделей, які вимагаються для опрацювання та кодування чуттєвих даних. Зв'язок організму із зовнішнім середовищем Я. фон Ойксколь уважав найнижчим ступенем знаковості, без якого не може існувати жоден біологічний вид. Передумови фізіологічного плану особини певного виду належать до її когнітивної конституції. Зазначимо, що когнітивні задатки розуміються в широкому сенсі, тобто включають усі форми чуттєвості, що беруть участь у пізнанні.

Антропосеміоз характеризується наявністю вербальної мови, хоча й не обмежується нею. Він формується через усю семіотичну павутину досвіду, притаманну людському виду, тобто включає специфікації сигніфікації через сприйняття, обумовлені когнітивною конституцією кожного елемента та суспільства в цілому. Усі живі істоти тією чи іншою мірою користуються знаками, але лише людина усвідомлює, що ці знаки існують. "...Весь без винятку людський досвід є інтерпретованою структурою, яка опосередковується й живиться знаками" [2, с. 41]. Тобто лише людина здатна зробити власні семіотичні продукти, власний життєсвіт предметом свого дослідження.

Мову та мовлення можна вважати апогеєм еволюції людського семіозу, а їх використання є ключовим для існування суспільства. Мова, за Дж. Ділі, має "вражаючу характеристику" передавати інформацію про те, що існує та не існує, з однаковою досконалістю та хистом. У цьому контексті У. Еко зауважує, що семіотика досліджує "шляхи обману". "Здатність мати справу з правдою є унікальною властивістю раціональної тварини, збудованою на видо-специфічній людській обізнаності про об'єктивний світ під виглядом трансформування із зовнішніх для видосвіту (Umwelt) тварини підручних речей [ready-to-hand] в об'єктивний "життєсвіт" речей наявних [present-at-hand], природу яких можна досліджувати" [12, с. 313].

Мова є найрозвиненішим засобом комунікації, проте важливо зауважити, що в семіотиці комунікація відповідно до специфіки семіозу не зводиться до мови, але є такою, що повсюдно проявляється завдяки дії знаків. Т. Себеок на противагу Ю. Лотману та Тартусько-Московській школі вважає, що вербальна мова не є первинною моделювальною системою, а філогенетично та онтогенетично вторинною щодо невербальних знаків [15, с. 144-145]. Аргументом виступає довербальна семіотична взаємодія зі світом, адже людині, як і тварині, властива домовна когнітивна модель світу - Umwelt. [15, с. 147]. Мова, отже, виростає зі знаків невербального характеру, а тому її смислові корені лежать у репрезентативній символіці (С. Ланґер).

Дж. Ділі говорить про перетворення видосвіту (Umwelt) із його біологічними засадами, виявленими Я. фон Ойксколем, у життєсвіт (Lebenswelt) - семіоз мови, досвіду та мислення. Це трансформація видо-

світу індивіда в життєсвіт персони. Автентичність кожної персони забезпечується специфікою її семіозу в досвіді, пам'яті, розумі, чуттєвості, творчості тощо. "Семіотична павутина" знаків довкілля не є нав'язаною, як і не зводиться тільки до діяльності логічного розуму - сукупність дискурсів, охоплених нею, залежить від змінної межі залежності й незалежності інтерпретативних фіксацій (означувань) дійсності [7]. Ця теза підтверджується певною автономністю семіозу щодо особи, оскільки, як це показала С. Ланґер, семіоз водночас формує не лише свідомість, але й підсвідомість. Тут проявляється дія колективного досвіду, історії, пам'яті, що виступають дійсним вмістилищем значень і сенсів та причиною вкоріненості особи в рідну культуру.

Т. Себеок називає семіоз "критерієм життя", оскільки вважає, що лише живі істоти можуть використовувати знаки в тій чи іншій формі. Наголосимо, що Ч. Моріс визначав семіоз як "процес, у якому щось виступає знаком для певного організму". В. Ньот та У. Еко називають таку межу між світом знаків та онтологічним світом "семіотичним порогом" (semiotic threshold). Цей поріг також існує між видосвітом тварини та життєсвітом людини. Із цього погляду випливає, що семіоз має певне обмеження у своїй функціональності й це стосується не лише антропосеміозу, але всього живого. У цьому контексті оригінальною є пропозиція Дж. Ділі щодо функціонування фізіосеміозу, нав'язана ідеями Ч. Пірса. Філософ вводить поняття *віртуального семіозу* з віртуальними знаками. Ідеться про "буття і події" які зумовлюють інші буття та події і так далі, що у своїй тягlostі дає можливість розрізнення одного від іншого на основі третього [2, с. 142]. Ця віртуальність актуалізується щоразу при взаємодії, наприклад, людини з геологічними явищами корозії ґрунту абоощо. Віртуальність у семіотичі забезпечує перспективу для безмежного семіозу та його еволюції. Такий семіоз діє так, що теперішні взаємодії завбачають майбутні умови, тобто теперішні явища є віртуальними знаками не лише ретроспективно, але також і перспективно [2, с. 146]. Семіоз закладає потенції, і завдяки такій можливості він "характеризується впливом майбутнього на сьогоднішній стан подій" [2, с. 63].

У семіозі актуалізується розрізнення реальності та дійсності, запропоноване А. Карасем [3; 4]. Дійсність у семіотичі сформована з позначених об'єктів, яким не обов'язково бути речами. На цьому ґрунтується розрізнення різних дійсностей у тварини та людини. Сигніфікація є "видоособливою", тобто має справу із взаємовідношенням у межах біологічного виду як умови сприйняття індивідом сущого. У такому комплексі переплетень знаходимо спільні засади ментальності та "онтології розуміння", за Р. Рорті, на шляху до інтерпретації, де розуміння є способом буття, а не пізнання. Шведський семіотик Г. Сонессон в есе "Семіоз та невловимий фінальний інтерпретант розуміння" також відстоює думку про наявність у людського виду загалом здатностей до сприйняття як "певного наперед даного розуміння" [16, с. 88].

У семіологічній традиції семіоз як "бриколаж" у життєсвіті й мисленні "перших" людей зустрічаємо в К. Леві-Стросса. У праці "Первісне мислення" філософ пропонує поглянути на міфологічну та наукову свідомості не як на цілковито відмінні, а як на структурно подібні. К. Леві-Стросс вводить поняття "бриколажу" (bricolage), який полягає в певній непередбачуваності дії, її "синергетизмі" (як приклад К. Леві-Стросс наводить гру у футбол, де м'яч може повести себе непередбачувано). "Бриколер - це той, хто творить сам, самостійно, використо-

вуючи підручні засоби на відміну від засобів, які використовує спеціаліст" [6, с. 126], ставлячи перед собою мету й конкретні значення засобів досягнення мети.

Для первісного мислення, стверджує К. Леві-Стросс, властивим було міфо-поетичне самовираження через обмежене коло засобів, тобто відбувався такий собі "ментальний" бриколаж із "підручних" знаків та образів. При чому підручне постійно потребувало інтерпретації, через "запитування" про можливе застосування. "Подібно до бриколажу в технічному плані, міфологічна рефлексія може досягати в плані інтелектуального блискучих і непередбачуваних результатів" [6, с. 126].

Предметом бриколажу часто виступають непосреднувані за звичайних умов символи та знаки. Це завжди погляд на підручність як на альтернативність. "Хоча "неприручена думка" позбавлена проєктивно-інтенціонального характеру в її сучасному розумінні, вона повніше й ширше апробує різні комбінації образів і символів, що накопичилися в процесі минулої діяльності" [1]. Бриколаж, отже, виступає генеративним структуруючим принципом.

Для бриколера, за К. Леві-Строссом, процес схоплення й задіяння творчості відбувається через посередництво "комунікації" з попереднім досвідом. Така комунікація спрямована на виявлення значень кожної речі чи функції, які для нього існують спочатку через потенцію мовної структури.

У поглядах антрополога бачимо також можливість продуктивної інтерпретації введеного ним поняття "бриколажу" на основі ментального семіозу: "...в безперервній реконструкції за допомогою тих же матеріалів саме колишні цілі грають роль засобів: означуюче перетворюється на означуване й навпаки". Також філософ зазначає, що "бриколаж "говорить" не лише з речами, але й за допомогою речей, розповідаючи через посередництво здійсненого вибору про характер і життя свого автора. Ніколи не завершуючи свій проєкт, бриколер завжди вкладає туди щось від себе" [6, с. 130]. Ця думка вказує на подібність бриколажу як принципу до символічно-трансформаційної функції мозку в семіотичі С. Ланґер [5], де підкреслюється природна активність особи щодо символічного перетворення навколишнього середовища в життєсвіт значень та сенсів.

Бриколаж є концептом, через який можна поглянути на особливості життєсвіту людини, спільноти, етносу, нації тощо. Принцип бриколажу крізь призму знаків вказує на апіорну для ментальності кожної живої істоти інтерпретативність, але лише для людини ця інтерпретативність виходить за межі обумовленого природою та стає синонімом свободи творчості.

Важливим моментом усіх типів семіозу є те, що вони є віртуально й актуально взаємопов'язані в тотальний семіотичний простір - "семіосферу". За Ю. Лотманом, семіосфера є певним "семіотичним континуумом", який включає всі семіотичні системи й практики, які існували чи існують. Вона виступає інтегральною системою щодо семіозу різних рівнів. Семіосфера є результатом семіозу й водночас його джерелом. Концепт семіосфери, за Ю. Лотманом, є відмінним від поняття "ноосфери" В. Вернадського. Ноосфера трактувалась як етап розвитку біосфери, пов'язаний із розумною діяльністю. "Якщо ноосфера має матеріально-просторове буття, що охоплює частину планети, то простір семіосфери носить абстрактний характер" [8, с. 14]. Власне, у контексті попередніх міркувань семіосфера лежить на перетині множини видосвітів та життєвих світів. Вона розвивається в просторі та часі, еволюціонує та має структурний характер, який виходить за межі еволюції

людського суспільства та живих організмів у цілому. Тому Ю. Лотман запитує, "чи не є весь універсум повідомленням, що входить у ще більш загальну сіміосферу. Чи не підлягає всесвіт прочитанню?" [8, с. 20].

Важливим аспектом у функціонуванні життєсвіту є привнесення зовнішніх не властивих певній особі, культурі чи спільноті семіотичних конструктів. А. Соломоник наводить приклади географічних відкриттів, поширення християнства, науково-технічну революцію [10, с. 154], які докорінно змінювали життєсвіт людини. Проте, сьогодні такі привнесення все менше відбуваються явним, очевидним шляхом.

П. Бюссак у роздумах про те, чи можуть знаки бути "токсичними", торкається проблеми фізіологічної обмеженості людського мозку: "... багатозадачний [multi-tasking] мозок є обмежений і не може бути завантаженим безмежно. Він вибирає та фільтрує потрібну інформацію. Коли релевантна інформація зростає по експоненті завдяки штучним значенням чи коли ця інформація взагалі протікає безконтрольно, семіоз може стати назвою невиліковної хвороби" [11]. Дійсно, порівняно із безмежністю семіозу здатності людини часово й просторово скуті, а тому постає питання про сенс і значущість вибору семіотичних практик та конструктів, які пропонуються суспільством, а водночас і того, що особа створює самостійно у своєму житті. Відповідно, питання переорієнтовується в площину цінностей - засад зв'язку між семіозом життєсвіту людини та суспільства.

Глобалізаційні процеси в цьому контексті спровокували численні дискусії щодо втрати автентичності культур та їхньої "вестернізації" (Т. Фрідман, Е. Гіденс, З. Бауман). Цей аспект додає гостроти питанню про життєсвіт, адже, зважаючи на засміченість особистого простору непотрібними знаками та сенсами, неважко простежити екзистенційну загрозу особистості. Особливо уваги потребують діти, у яких символічний фон життєсвіту лише кристалізується, а "інформаційні фільтри" нерозвинені. Імплементация семіотичних конструктів сучасного глобалізованого суспільства неминуче залишає свій слід у життєсвіті людини. Відтак постає потреба в засобах ідентифікації трансформацій семіотики життєсвіту з метою прояснення привнесених потенціалів, адже поза розумінням семіотичного фону життєдіяльності людини повноцінна інтерпретація минулого, теперішнього та майбутнього не матиме шансів.

Людина є "семіотичною твариною", а тому всю соціальну дійсність можна розглядати крізь призму індивідуального семіозу, а персональний світ крізь призму *соціального семіозу*. Під останнім мається на увазі семіоз знаків, текстів, дискурсів, тобто семіотичні конструкти, які створені поза конкретним персональним життєсвітом та носять надперсональний характер (соціальні інститути, ідеологія). Такий розгляд носить потенційний та динамічний характер, оскільки персональна та соціальна семіотичні активності зазнають змін у часі та просторі. Отже, предметом такого пошуку буде виявлення шляхів узвичаєння семіотичних конструктів, способи їх зміни та механізми імплементации нових. *Соціосеміоз* як об'єкт вивчення *соціальної семіотики* повинен засновуватись на дослідженні життєсвіту й міжперсональної комунікації як допредикативного досвіду та предикативного.

Отже, бачимо, що життєсвіт наповнений семіотичними конструктами й конститується до появи свідомості та мови, а отже, наше майбутнє потребує турботи щодо чистоти від оманливих символів та сенсів, знаків та значень. Ті семіотичні конструкти, які сьогодні фор-

мують (або, іноді важливіше, не формують) порядок денний (питання свободи, моралі, автентичності, толерантності, ідентичності, культури та ін.), потребують активного дослідження на предмет істинності, гуманності, цінності. Це, по суті, проектування одних конструктів на інші з метою виявлення їхньої суміжності, адекватності, субсидіарності та комплементарності. Цінності, які не виступають основотворчими, потребують детальнішого розгляду в контексті легітимності їх відсторонення чи елімінації. Контраст між унормованими семіотичними конструктами та неунормованими, по-перше, потребує чіткої дескрипції, а по-друге, указуватиме на духовний стан суспільства. Динаміка семіотичних побудов щодо життєсвіту визначає не лише сьогоднішнє, але й майбутнє, а отже, варто докласти всіх зусиль, аби не допустити перверзій людського як такого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Автономова Н. С. К. Леви-Стросс - in memoriam: уроки структурной антропологии и гуманизм XXI века / Н. С. Автономова // Вопросы философии [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://goo.gl/fOSfo> (14.01.2014).
2. Ділі Дж. Основи семіотики / Дж. Ділі ; [перекл. з англ. та наук. ред. А. Карась]. - К. : Арсенал, 2000. - 231 с.
3. Карась А. Реальність і філософія: спроба семіотичного підходу / А. Карась // Філософія науки : зб. наук. статей Львівсько-Варшавського семінару "Філософія науки". 14-21 листопада 2004 р. - Львів, 2006. - С. 98-113.
4. Карась А. Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності / А. Карась // Філософська думка. - 2008. - № 5. - С. 16-29.
5. Лангер С. Філософія в новому ключі: Исследование символики разума, ритуала и искусства [Електронний ресурс] / С. Лангер. - М. : Республика, 2000. - 287 с. - Режим доступу : <http://tinyurl.com/kadrmzm> (14.01.2014).
6. Леви-Стросс К. Первобытное мышление / К. Леви-Стросс. - М. : Республика, 1994. - 384 с.
7. Лосик О. Філософська артикуляція "дискурсу" та "свободи дискурсування" в постмодерністському світі / О. Лосик // Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка". - 2002. - № 453. - С. 321-327.
8. Лотман Ю. М. О семиосфере / Ю. М. Лотман // Стаття по семіотике и типологии культуры. - Таллин : Александра, 1992. - С. 11-25.
9. Пирс Ч. С. Избранные философские произведения / Ч. С. Пирс. - М. : Логос, 2000. - 448 с.
10. Соломоник А. Несовпадение между онтологией и семіотической реальностью (к философским основам семіотики) [Електронний ресурс] / А. Соломоник. - Режим доступу : <http://goo.gl/X816b> (14.01.2014).
11. Bouissac Paul. Semiotix / P. Bouissac // Semiotix XN-4 (2011) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://goo.gl/Kgx0Rk> (14.01.2014).
12. Deely John. The Quo/Quod Fallacy in the Discussion of Realism / J. Deely // "Człowiek w Kulturze. W obronie realizmu" 19 (2007) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://tinyurl.com/kjzo6qj> (14.01.2014).
13. Randviir A. Socisemiotics / A. Randviir, P. Copley // The Routledge companion to semiotics. - New York : Routledge, 2010. - Pp. 118-134.
14. Sebeok Thomas A. A Sign Is Just a Sign / T. A. Sebeok. - Indiana University Press, 1991. - 178 p.
15. Sebeok Thomas A. Signs: an introduction to semiotics / T. A. Sebeok. - University of Toronto Press, 2001. - 193 p.
16. Sonesson Göran. Semiosis and the elusive final interpretant of understanding / G. Sonesson // Semiotica. - April 2010. - Volume 179. - Number 1-4, [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://goo.gl/bsry7> (14.01.2014).

Коновал Владимир,

аспирант кафедри філософії Львівського національного університету ім. І. Франко

СЕМИОЗИС В ФОРМИРОВАНИИ ЖИЗНЕННОГО МИРА

В статье рассмотрены подходы к определению семиозиса, его функций и роли на различных уровнях бытия сущего. Прояснена роль структуры знака в семиозисе. Проанализированы подходы к различению границ семиозиса. Исследована особую роль языка в дифференциации антропосемиозиса относительно других типов семиозиса. Выявлена связь Umwelt'a и жизненного мира, а также указано на их существенные различия. Исследованы эвристический потенциал интерпретации концепта "бриколажа" как ментального семиозиса. Указано на связь между семиозисом, жизненным миром и обществом. Предложено взгляд на общество как на "социосемиозис".

Ключевые слова: семиозис; жизненный мир; Umwelt; семиосфера; бриколаж; социосемиозис; социальная семиотика.

Konovall Volodymyr,

postgraduate, Ivan Franko National University of Lviv

SEMIOSIS IN THE FORMATION OF LIFE WORLD

The article discovers approaches to definition of semiosis and determines its functions and role at different levels of being. Regarding this definitions author clarifies the role of sign structure in semiosis. A connection of Umwelt and lifeworld is revealed, as well as their significant differences are specified. It is also concluded that semiosis as action of sign has fundamental influence on lifeworld. Semiosis is a threshold between different levels of life, so author analyses the its boundaries. Also author considers the aspects of sign action through prism of sign structure. Thus the special role of interpretant in semiosis is defined. Author placed great emphasis on special role of language in differentiation of antroposemiosis and other kind of semiosis. The pre-verbal signs, which precede human understanding and thinking, are another sphere of investigation. Pre-verbal signs construct species-specific Umwelt which is transformed to lifeworld by virtue of language sign system. Therefore author discovers the heuristic potential of C.Levi-Strauss' "bricolage" concept as mental semiosis. Mental semiosis expands our understanding of semiosis as such. Semiosis as mental phenomenon has close connection with society as level of lif world. Author proposes the view on society as "sociosemiosis" and is concerned about modern semiotic situation of human lifeworld.

Keywords: semiosis; life-world; Umwelt; semiosphere; bricolage; sociosemiosis; social semiotics.

REFERENCES

1. Avtonomova N. (2010), "C. Levi-Strauss - in memoriam: the lessons of structural anthropology and humanism in the XXI century, *The Problems of Philosophy*, available at: <http://goo.gl/fOSfo> (rus).
2. Deely J. (2000), *Basics of semiotics*, Arsenal, Kyiv, 231 p. (ukr).
3. Karas A. (2006), Reality and philosophy: an attempt of semiotic approach, *Philosophy of science. Collected articles of Lviv-Warsaw seminar "Philosophy of Science" 14-21 November 2004 year*, Lviv, pp. 98-113 (ukr).
4. Karas A. (2008), Semiotic perspective of interpretation of reality as actuality, *Philosophical thought*, Vol.5, pp. 16-29 (ukr).
5. Langer S. (2000), *Philosophy in a New Key: A study in the symbolism of reason, rite and art*, Republic, Moscow, 287 p., available at: <http://tinyurl.com/kadrmzm> (rus).
6. Levi-Strauss C. (1994), *The Savage mind*, Republic, Moscow, 384 p. (rus).
7. Losyk O. (2002), The philosophical articulation of "discourse" and "freedom of discoursivity" in postmodern world, *Journal of National university "Lviv polytechnic"*, vol. 453, pp. 321-327 (ukr).
8. Lotman Y. (1992), About semiosphere, *Articles on semiotics and cultural typology*, Alexander, Tallinn, pp.11-25 (rus).
9. Peirce Ch. (2000), *Selected philosophical works*, Logos, Moscow, 448 p. (rus)
10. Solomonik A. (2005), Inconsistency between ontology and semiotic reality (to philosophical basics of semiotics), available at: <http://goo.gl/X816b> (rus).
11. Bouissac P. (2011), *Semiotox, Semiotix*, Vol.-4, available at: <http://goo.gl/KgxORk> (engl).
12. Deely J. (2007), The Quo/Quod Fallacy in the Discussion of Realism, *Czlowiek w Kulturze. W obronie realizmu*, vol.19, available at: <http://tinyurl.com/kjzo6qj> (engl).
13. Randviir A., Cobley P. (2010), *Socisemiotics, The Routledge companion to semiotics*, Routledge, New York, pp.118-134 (engl).
14. Sebeok T. (1991), *A Sign Is Just a Sign*. Bloomington, Indiana University Press, 178 p. (engl).
15. Sebeok T. (2001), *Signs: An introduction to semiotics*. Toronto, *University of Toronto Press*, 193 p. (engl).
16. Sonesson G. (2010), Semiosis and the elusive final interpretant of understanding. *Semiotica*, vol. 179, Number 1-4, available at: <http://goo.gl/bsry7> (engl).

© Коновал Володимир

Надійшла до редакції 12.03.2014